

Universitätsbibliothek Wuppertal

Diodori Sicvli Bibliothecæ Historicæ Libri XV

Diodorus < Siculus >

Basileæ, 1578

Liber primus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.
Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1046](#)

*Initium unde
duixerit: &
qua sit Ope-
ris Occono-
mia.*

psimus ab ijs quæ tum Græcum Barbari prisci scriptores, tanquam fabulis limilia literarum monumentis explicuerunt. Et quoniā præsca illa ad nostram usq; ætatem tēpora complectimur, in hunc modum paucis historiā nostram diuīsimus. Primi sex libri antiquorum gesta, quæ illi fabulosa appellant, ante bellum Troianum, cōtinent. In horum primis tribus Barbarorum: in reliquis antiquæ Græcorū res narrantur. In undecim deinde conferuntur, quæ à Troiano bello usq; ad Macedonis Alexandri mortem gesta sunt. In reliquis tribus & uiginti coniūcimur, quæ deinceps usq; ad bellum Gallicū continent, quod Romani duce Iulio Cæsare (is ob gesta egregia inter deos est relatus, uirtute cuius Gallia omnis subacta est) gessere. Protenditur uero Romanum imperium usq; ad Britannicę insulas. Huius res priores gestæ primo centesime octo- gesimæ olympiadis anno actæ sunt, magistratum gerente Athenis Herode. Temporum, quæ nostra historia ante bellum Troianum cōprehendit, scriptorum inopia haud satis certa nobis ratio cōperta est. Ab eo Apollodorus Atheniensis octoginta annorum historiam contexit, usq; ad redditum Heraclidarum: à quibus usq; ad primam olympiadem anni cōputantur trecēti & uiginti octo, numerato tempore quo reges Lacedæmoniæ imperarunt. A prima uero olympiade, usq; ad initium bellum Gallici, quod nobis statuimus scribendi finem, septingenti sunt & triginta anni. Omnis hæc ergo historia quadraginta *Quot annorum
explicata libris, annos complectitur 1138. his exceptis quos usq; ad bellum
descripsimus Troianum. Hac diligenter partiti sumus: quòd & legētibus per-
scripsit li-
bris XL.*

DIODORI SICV-

LI LIBER PRIMVS.

QVÆ DE MUNDI CREATIONE, DE QVE OMNIVM
prima origine ab Aegyptijs tradantur, & de primo hominum ortu,
& eorum priori uita, Cap. I.

RIMA hominum generatio apud doctissimos ac præstantis. *De Mundi oris*
simos uiros, qui rerū naturam & historiā tradiderunt, duplex *hominum ori*
fertur. *Quidam mundum ingenitum & incorruptibile, & genere pugnan-*
nus hominum ab æterno extitisse, neq; habuisse ortus principi tes opmonet.
pium sensere. *Quidam genitū corruptibilemq; arbitratī, &*
homines dixerunt generationis initiu tempore esse sortitos.
Nam à rerum primordio & cœlum & terram unicam habuisse ideam, immix-
ta eorum natura. Exinde distinctis inuicem corporibus cepisse mundū hunc
ordinem, quem uidemus. Aérem quidem motum hunc continuum sortitum,
& igneam partem eius superiora loca propter levitatem aiunt appetisse. Ea-
dem causa solem & astra cursus suos sortita. Quod uero humori mixtum, eo-
dem stetisse in loco propter grauitatem... Quæ commixta essent, ex humidis

A 3 quidem

6 DIODORI SICULI

quidem mare effectum: ex durioribus uero terram lutosam euasisse, & omnino mollem. Haec primum cum solis ardore densior euasisset, eius postmodum superficie uia caloris tumefacta, multis in locis humores quosdam esse concretos: in quibus putredines tenui concretae pellicula sint excitatae, quemadmodum paludibus & stagnis adhuc uidemus accidere, cū frigidam terram subito aestus aeris calefacit. Cum uero in humidis calore adhibito generatio fiat. & noctu quidem circumfusus aer humorem praestet, qui die solis uirtute consoli detur, tandem putredines illae ad summum perductae, adueniente ueluti partus tempore, exutis confractisque pelliculis omnis generis educunt animantium formas. quorum ea que maiores calorem sortita sunt, in superiorem regionem uolatilia effecta abierunt: que uero plus terre continebant serpentia, aliaeque terrestria euaserunt animantia. Naturam aquosam naeta, in sui generis elementum delata sunt, & appellati pisces. Terra deinceps tum solis ardore, tu uentis indies magis arefacta, a gignendis maioribus animalibus desit. Sed

Procreatio animalium. que generata erant, mutua commixtione alios animantes procrearunt. Hoc

& Euripides Anaxagorae physici discipulus sentire uidetur, cum in Menalippo coelum & terram mixta olim suisce tradat, separata postmodum generasse singula, arbores, uolatilia, feras, aquatilia & mortaliū genus. Ac de prima qui-

Terrae quomodo dicitur esse genitor. dem uniuersi generatione haec accepimus. De terrae uero fortificatione quam

uis preter opinionem nonnullis esse uideatur, tamen ea que nunc quoque fi-

unt, his testimonium uidentur asserre. Nam iuxta Thebaiden Aegypti, cū Ni-

li cessauit inundatio, calefaciente repente sole limum ab aqua relictum, multis in locis ex terra multitudo murium gignitur. Quod argumentum est, ab ipso

orbis primordio animantia similiter omnia generata esse. Iam uero homines

Primorum hominum à bis. à principio genitos, dicunt in agris pastum querentes, sylvestri & incondita

uita uixisse, quibus herbae & arborū fructus ultrò uictum præberent. Beluas

Quæ. autem his suisce infensas: quibus ut obfisterent, cœtus hominum ob timorem

factos aiunt, communis utilitatis gratia: auxiliaque inuicem præbita, & loca ha-

Sermo. bitaculis quæsita. Sonus oris cum confusus esset, paulatim discreuisse uocem

aiunt, & res omnes suo nomine appellasse. Verum cum diuersis siti essent in

orbis locis, non eisdem usos uerbis ferunt: propterea & diuersos literarum cha-

racteres extitisse: primosque hominum cœtus sua que mētis initium fuisse.

Verum primi homines nullo subsidio fulti, duram agebant uitam. Erant enim

nudi, nullo neque ædium neque ignis adiumento usu: cibo in diem quæsito, cum

ignorarent agrestes fructus in usum futurum condere, & seruare egestatem.

quo siebat ut hyeme multi aut fame aut frigore interirent. Experimento de-

inde eductos, & speluncas aiunt quæsisse ad euitandam frigoris uim, & fru-

ctus seruare cœpisse. Ignis autem notitia, cæterarumque utilium rerum, percep-

ta, & cæteras quoque uitæ hominum commoditates breui tempore esse adin-

uentas: denique necessitatem ipsam rerum magistram factam, singulorum peri-

tiam ingenij mortalium subministrasse: quibus adiutrices datae sunt manus,

Hactenus de origine nunc de istis hominibus. sermo, animique solertia. Sed hactenus que ad primum hominum ortum, & ui-

ctum uetus spectarent: nunc ea que ditteris orbis locis gesta, literarum mo-

numenta tradiderunt, recenseamus. Igitur qui primi fuerint in orbereges, ne-

quaquam compertum habemus, cum nulli historici eos tradant. Impossibile

quippe est, literas & quæ ac primos reges, uetus extitisse. Si uero quis literas

etiam tum fuisse contendat, certè rerum scriptores multò pôst tempore fuere.

Sed de uitæ generisue primordio contendunt non solum Græci, sed etiā Bar-

barorum multi, qui se indigenas primosque rerum ad uitam utilium scriptores

appellant, atque ab se multorum temporum gesta memorie prodita affirmant.

Nos uero de singulorum antiquitate & quæ genteis cæteris tempore priores,

& quot annis priores extiterint, certè non trademus. Sed quæ apud quosque de

antiquitate ueteribus sine gestis sint tradita, quæ similia uideantur uero secuti,

initium

formæ R. B. ignoti.

initium sumemus à Barbaris: non quòd eos Græcis antiquiores putem, quem admodum Ephorus dixit: sed ut cum Barbara absoluerimus, Græca narrantes, nihil externum eorum rebus inseramus. Ac quoniam apud Aegyptios deorum genus primum fuisse fabulantur, astrorumq; ab his uetustissimas observationes repertas, plurima quoq; ac præclara excellentium uirorum gesta fertuntur digna memoratu, ab rebus eorum historia ordietur.

Q V A E D E D I I S F A B U L O S E A E G Y P T I I
ferant, & que in Aegypto ab eis urbes fuerint con-
dite. Cap. II.

TRadunt Aegyptij, ab orbis initio primos homines apud se creatos, cùm ~~U~~ ^B ~~U~~ pxc*ix* bonitate felicitateq; soli, tum propter Nilum, qui & multa generat, & ~~X~~ ^A ~~X~~ p*cc* natura quæ genuit, facillime nutrit. Nam & arundinum radices præbet, & loton, & Aegyptiam fabam, & quem dicunt corseum, multaq; præterea ad uitum hominum exposita. Prima animantia apud se esse orta, ea utuntur conjectura, quòd nunc etiam in Thebaidis agro certis temporibus multi ac magni generentur mures, qua ex re plurimum stupent homines, cum uideant quorundam anteriorem usq; ad pectus & priores pedes murium partem animalam moueri, posteriori nodum inchoata, sed informi. Ex hoc perspicuum fieri aiunt, ab ipso orbis ortu primos homines Aegyptum protulisse. in nulla enim orbis parte accidit, eo modo animalia creari. Atq; in uniuersum siue diluuium, Deucalionis tempore plurima animantium absulpsit, Aegyptum aiunt, utpote ad meridiem positam, cùm in ea pluuiæ rarissimæ sint, experientem eius calamitatis fuisse: siue (ut quidā sentiunt) uniuersa interierūt, & quum est, si terra rursus animalia genuit, apud Aegyptum principium generis omnium animalium extitisse. Temperiem quippe aëris æquum est præbuisse generationi principium, & causam generandi. Etenim & nunc quoq; post Nili undationem conspicitur diuersorum animalium fœtus. Abscedente enim aqua, limoq; terre à sole arefacto, ferunt quidam animalia perfecta, semiperfetta alia uideri in terræ gleba. Igitur primi illi homines olim in Aegypto geniti, hunc mundi ornatum conspicientes, admirantesq; uniuersorum naturam, duos esse deos, & eos æternos, arbitrati sunt, Solem uidelicet, & Lunam: & hunc quidem Osiridem, hanc Isidem certa nominis ratione appellantur. Et Osiridem quidem Græca interpretatione, ut qui suis radijs ueluti pluribus oculis terram ac mare lustraret, multos oculos habentem dixeré. Cui rei poëtae quoque uerba congruunt, Solem omnia conspicientem dicentes, atq; audientem. Græcorum uero quidam, qui antiquiores scripserunt fabulas, Bacchum Sironum cognomine appellant: quorum Eumolpus in carminibus Bacchicis inquit, Bacchum astrum insigne incensum radijs. Orpheus uero eum splendentem, ac Bacchum uocat. Aiunt etiam quidam, cognomen illi à pelle, propter astrorum uarietatem inditum. Isidem uero interpretatam esse antiquam, sumpto nomine ab æterno & ueteri eius ortu. Addūt ei cornua, tum propter asperatum (ita enim uidetur quo tempore primis diebus appetat) tum quia bos ei ab Aegyptijs sacrificatur. Hos deos arbitrati, asserūt illos uniuersum circumire orbem, ac nutrire augereq; omnia, tribus anni temporibus motu continuo perficientes orbem, uere, æstate, ac hyeme. Hæc nuicem contraria annū conficiunt firma concordia. Quorum deorum natura plurimum conferat ad omnium animalium generationem: cum alter igneus ac sp̄iritualis existat, altera ^{ad generationem} humida atq; frigida. aër utriq; communis. Ab eis itaq; generari atque nutriti ^{nem primū} corpora omnia, ideoq; totum corpus naturæ uniuersitatis à sole & luna perficiunt. Partes quas commemorauimus, quinq; esse: spiritum uidelicet, ignem, sic-

A 4 cum,

D I O D O R I S I C V L I

8

cum, humidum, aëra. Sicut uero in homine caput, manus pedes, alieçp partes numerantur, eodem modo & mundi corpus ex partibus his perficitur: quorum quæqua existimetur Deus, proprio nomine ab Aegyptijs à principio secundum cuiusçp naturam uocatus. Nam spiritum, Iouem uerbi interpretatione, appellant, quod causa uitæ mortalibus existat, tanquam communem omnium patrem. Idem & Græcum insignem poëtam de hoc Deo sentire uolunt, eum deorum hominumç patrem uocantem. Ignem Vulcanū interpretantur, magnum illum Deum existimantes, & multum ad generationem per-

*Deorū Elbni
corū Physica
declaratio.*

*Mundum con-
stituentium.*

Jupiter.

Vulcanus.

Ceres.

Oceanus.

Urbes Argi

pti à Diis con-

plurimum deorum.

Minerua.

*Dis terrā per-
agrantes.*

De minorum

gentium diis,

his genitos,

qui fuerint mortales,

sapientia uero,

& in humanum genus bene-

fabellæ Aegy-

piace.

Osiris.

Segetis inuen-

tio.

Contra Aegyp-

tos.

Aegyp-

tos.

Contra Aegyp-

</div

RERVM ANTIQVARVM, LIB. I.

Signa in uerba ab Osiride & Hordeo. Invenit.

promiscuae causam abesse. Signa huius inuentae segetis ferunt, quod ab eis veteri lege & nunc quoque obseruatur, ut messores aetate spicas maturas proprie mancipulum excerpant in deinceps oblationem, atque Isidem inuocent, honorem ei deinceps frugis reddentes. Apud quasdam uero urbes in Isidis pompa inter reliqua triticum & hordeum ferri in memoriam repertorum. Leges quoque Isidem statuisse ferunt, quibus iustitia aequa omnibus seruaretur, ut atque iniuria timore poenae sublatis. Hac de causa prisci Graeci Isidem legiferam appellauunt, tanquam primam legum inuentricem. Fertur etiam ab Osiride condita esse urbs in Thebaide Aegypti, centrum portarum, a matre denominata. Posteriori *Thebe Aegypti* uero partim Iouis urbem, nonnulli Thebas dixerunt. Eius autem de conditore prius non solum reliqui scriptores, sed etiam Aegyptij sacerdotes contendunt multi enim tradunt, non ab Osiride, sed multos post annos a rege quodam Thebas fuisse conditas. Verum de hoc posterius suo loco dicetur. Exiisse quoque templum Iouis & Iunonis insigne tum magnitudine, tum ornatus. Duo insuper templo aurea, unum maius Ioui coelesti, alterum minus Ioui regi eorum patri, quem quidam Ammonem uocant. Fecit etiam alijs diis quos retulimus, aurea templo, honoribus cuique & sacerdotibus institutis. Artium quoque, aut rerum ad utilitatem uitae spectantium repertores ab Osiride & Iside in honore habiti fuere. Inuenti insuper aeris auriculae in Thebaide fabri, armaculae facta, quibus & feras occiderent, & excolearerent terrae. Statuae præterea, & deum templo aurea ab his cum omni ornato fabricata sunt. Fuisse & Osiridem studiosum agriculturae tradunt. Nutritum autem in Nysa felicis Arabie propinqua Aegypto, cum esset Iouis filius, unde & Graeci a patre loco Dionysium appellant. Huius uerbis, poeta, qui in Aegypto fuit, in suis hymnis meminit, dicens esse Nysam urbem supra montem excelsum, ac florentem, longe a Phoenicia, fermè Aegypto conterminum. Vineae quoque fuisse eum inuentorem in Nysa tradunt: quam plantandi, ac uini conficiendi, seruandi, & ex alio transferendi usum edocuerit. Mercurium quoque maximè omnium ab eo honoribus affectum, ut repertorem rerum plurimarum, quibus uitae hominum consuleretur, uolunt. Hunc enim primum & uerba in ordinem redigisse, & multis indidisse rebus nomina, fuisse quoque literarum inuentorem aiant, instituisse quo honore, quibus uerba sacris colerentur dii.

In primis obseruator astrorum cursus fuit, & uocum harmonias adiuuenit. Palæstræ, numerorumque, & ad corpora curanda medicinæ artis, lyrae insuper ex nervis trium chordarum, instar trium anni temporum, repertorem tradunt. Tres enim instituit uoces, acutam, grauem, & medium: acutam ab aestate, grauem ab hyeme, medium a uere sumens. Hic & Graecos docuit uerborum interpretationem: unde & ipsum Hermen, hoc est, interpretem appellauunt. Denique Osiridem hoc utentem sacro scriptore, omnia cum eo communicare, eiusque consilio maximè uti solitum fuisse. Oleæ quoque plantam ab eo, non a Minerua, quemadmodum Graeci dicunt, repertam. Osiridem uero tanquam beneficium, gloriaque cupidum, ferunt ingentem exercitum cœgisse, ut peragraret orbem, doceretque mortales plantare uites, ac tritici & hordei segetem pecorumque fructum: existimans, si homines ab agresti uita ad cultiorem mitioremque traduceret, honoribus se (quod & consequitus est) potiturum immortalibus. Non enim prisci illi tantum, sed posteri etiam propter inuentas ab eo segetes, beneficij memoies, pro uno ex maximis diis eum habuere. Tradunt autem Osiridem Aegypti regno constituto, rerumque omnium cura Isidi uxori permissa, tradidisse ei Mercurium, cuius consilio, quoniam prudenter uideretur excellere inter amicos, uiteretur. Ducem uero exercitus, omniumque que sua ditionis erant, reliquissime Herculem, tum quia genere proximus, tum quia fortitudine roboreque corporis erat admirabilis: regnique gubernationem

A 5 nationem

D I O D O R I S I C V L I

10 nationem ita partitus est. Phœniciae & maritimæ oræ Busiridem, Aethiopiam. Libyæq; proximis regionibus Antæum p̄fsecit. Ipse cum omnibus copijs ex Aegypto in expeditionem profectus est, secum fratrem ducens, quem Graci Apollinem dicunt, & lauri repertorem: ob idq; laurum ei dicatam esse. hedera uero ab Osiride repartam, quam ei consecrarunt, quemadmodum & Baccho Graci. lingua uero Aegyptia hederam Osiridis plantam uocant. In sacris autem hedera uitibus p̄fserunt: quoniam hæ folia amittant, illa uero seruet continuam uiriditatem. quod & apud antiquiores in cæteris arboribus quæ semper uirent, accidit. Nam & Veneri myrtum, & Apollini laurum dedicarunt. Osiridē uero duo filii uitute dispare Anubis & Macedo comitati sunt. Utique armis usus est insignibus, aliquo animali haud ab eorum natura dissimili. Nā Anubis canem, Macedo lupū insigne armorū tulit. Qua ex re hæc animalia Aegyptijs summo in honore habent, & horum animantium formis apud Aegyptios coluntur. Duxit insuper secum Pana, cui ab Aegyptijs diuersis modis p̄cipiuſ honor habitus est. Nam eius regionis accolæ, non solum statuas illi in templis omnibus posuere, sed & apud Thebaidē urbē eius nominis ædificarunt, Chemnīm, id est, Panis urbem uocitatain. Secuti quoq; sunt eum agris colendis experti: qui uineas plantare nosset, Maro: qui triticū serere, Triptolemus. Omnibus deinde compositis, oratis dijs, Osiridem comam quoad in Aegyptum rediret, nutrissé aiunt, ac uersus Aethiopiam profectum. Quæ consuetudo usque ad hæc tempora inoleuit apud Aegyptios, ut peregrinantes, quoad, domum reuertantur, nutritant comas. Cum esset in Aethiopia, ferunt oblatos ei Satyros comas umbilico tenūs habentes. Dicitur Osiris fuisse cupidior risus delectariq; solitus musicis & choreis. Quapropter illum musorum multitudo sequebatur. Inter eos nouem fuisse uirgines adolescētulas, tum canere solitas, tum in alijs eruditas: quas deinceps Graci appellariunt Musas. Has Apollinem docuisse dicunt: qua ex re musicus est nominatus. Satyros uero ad psallendum, cantandum, ac animi remissionem aptos, secum in castis habebat. Non enim bellicosus, aut prælijs periculisq; deditus fuit, sed otio & hominum saluti. Quobeneficio pro Deo omnes eum gentes habebāt. Aethiopibus agriculturam ostendens, insignibus in ea urbibus à se ædificatis & p̄fectos dedit, & tributa instituit p̄stari. Hoc tēpore Nilum ferūt circa Sirij canis exortum (tunc enim maximè crescere consuevit) maiores Aegypti partem, & eam maximè cui Prometheus imperabat, inundasse. Absuntis enim fermè omnibus eius regionis incolis, Prometheum dolore motum se interficere uoluisse. Fluuiū uerb propter cursus uelocitatem, profunditatemq; aquarum, Aquilam tunc appellatū. Herculem tum consilij magnitudine, tum uirtute uolunt euestigio compressisse aquarum impetum, & ad priorem cursum conuertisse. Vnde & Graci quidam poëta rem gestam in fabulam uertentes, Herculem tradunt aquilam Promethei iecur depascentem occidisse. Fluuij nomen uetus, Oceanus fuit: postquam eius cōpressus decursus, Aquila: deinde à rege quodam Aegyptus est appellatus, quod & poëta testatur, dicens fuisse in Aegypto flumine naues triremes. Locū ubi Nilus in mare desfluit, Theonim uocatū ferunt, antiquum Aegypti emporiū. Postmodū à Nileo regi, Nili, quo nunc utunt, nomen sortitū. At uero Osiris cum esset in mōtibus Aethiopiam, ultrasq; ripas Nili aggere cinxit, ne modū excederet inundatio, sed ueluti per portas quasdā exiens leniter fluueret, quātū usus postularet. Deinde per Arabiā iuxta rubrū mare iter faciēs, ad extremos Indos puenit, ubi & plures cōstituit urbes: ex quib. unā Nysam nominauit, in eius memoriā in qua erat nutritus: ubi hederā plātauit, quæ in eo tantū loco Indiæ tū finitimæ regionis manet. Multa quoq; alia reliquit sui apud Indos monumēta, ex quibus posteri Indorū de Deo illo cōtenderunt asserentes tū genere Indū esse. Exercuit quoq; elephantorū uenationes. Columnas insup multis in locis statuit suę expeditiōnis

Osiridis expeditio.

Maro.

Triptolemus.

*Confucendo aquæ Aegyptijs
particularijs, ut ratione
comparandæ.*

Muse.

Prometheus.

Nili nomina.

Oceanus

Aquila

Aegyptus

Nilus.

RERVM ANTIQVARVM, LIB. I.

ditiones testes. Per agrauit autem & ceteras Asie nationes. Per Helleponum in Europam cum transiisse. Lycurgus in Thracia Barbarorum regem sibi obssidente peremit. Illi prouinciam Maronem iam senem praefecit: qui aedificauit urbem, quam a se Maroneam nominauit. Macedonem filium regem statuit eius prouinciae, quae ab eo Macedonia dicta est. Triptolemum colendis Atticis agris praefecit. Denique cum orbem totum peragrasset, mitissimis fructibus excoluit hominum uitam. Si qua regio uitibus inepta esset, docuit ex hordeo potum fieri, haud multum uitute gustuque uino inferiorem. Cum in Aegyptum redisset, tuit dona secum a diuertis gentibus data. Quapropter pro magnitudine beneficiorum, & donatus immortalitate, & honores coelestium est asseditus. Deinde cum ad deos ex hominibus esset translatus, & honores illi & sacra ut maximo deorum ab Iside & Mercurio instituta sunt, multaque mystica ad cultum addita, quibus eius Dei potentiam ampliorem redderent. Verum ex uetus sacerdotum arcanis qui Osiridis tempore fuerant, postea compertum est, Osiridem Aegypto iuste regnarem, a Typhone fratre impi atque nefario interemptum: quem ille in sex ac uiginti partes dissecatum, cuique eorum qui secum tanti sceleris participes fuerant, partem dedit, ueluti eius facinoris conscientias, & simul ut ipsos defensores custodesque haberet regni fidos. Isis, fratris eiusdemque uiri mortem auxilio filii (Orus ei nomen erat) ultra, Typhone, & qui cædis conscientias fuerant, interemptis, Aegypti regnum cepit. Comissa est pugna iuxta fluuium in parte Arabie, quam Antæi appellant uicum. Quod nomen ex Antæi morte ab Hercule occisi Osiridis tempore sortitus est locus. Osiridis partes omnes dispersas, præter pudenda, cum inuenisset, cupiens incertum esse uiri sepulchrum, ab Aegyptiis autem ac singulis hominibus honori haberi, ex aromatibus ac cera singulas eas partes in formam hominis uiro similem compositum. Conuocatis deinceps Aegypti sacerdotibus, singulis dedit Osiridis imaginem, asserens eis solis corpus illius creditum, atque adiurans ut nunquam apud se esse sepulturam Osiridis ulli panderent: utque illum in abditis seruatum, ut Deum colerent: eiisque animal ex suis, quod malent, dicarent: quod & colerent ueluti Osiridem, dum uiueret, & post obitum simili ceremonia obseruarent. Ut autem maior beneficio sacerdotes ad hæc sibi promisiores ficeret, tertiam eis agrorum partem ad deorum cultum & sacra concessit. Hi tum meritorum Osiridis memores, tum beneficio Isidis affecti, eius mandata perfecere: qua ex re etiam nunc sacerdos quisque testatur, penes se Osiridem sepultum esse. Animantia quoque a principio ei dicata in honore habent: & cum moriuntur, in eorum funere renouant Osiridis luctum. Tauros autem sacros, hunc quidem Apim, alterum Memphis nominatos sacrificant Osiridi: quos etiam ueluti deos Aegyptiis omnes colunt. Hoc enim animali tritici inuentores multum adiutos se asserunt, & ad serendum, & ad communionem agrorum culturam. Iurasse autem Isis dicitur, uito mortuo nulli se amplius nupturam. Iusto deinceps regnauit imperio, beneficijs in subditos reliquos omnes excedens. Post obitum uero immortalium honores consecuta est, sepultaque apud Memphis in Vulcani luco: ubi usque ad hoc tempus sepulchrum eius monstratur. Nonnulli horum deorum corpora non illi sita arbitrantur, sed in Aethiopie Aegyptique montibus, in insula Nili, sita ad locum qui Philæ appellatur, & ab euentu facer campus appellata. Vestigia huius ostendunt, tum sepulchrum Osiridi constructum, atque a sacerdotibus Aegyptiis in honore habitum: tum urnas trecentas sexaginta, quas quotidie lacte replent sacerdotes ad id instituti, luctumque renouant, Deos nomine uocantes. Hac de causa a transeuntibus aditu prohibetur. Apud Thebaidis uero (quae urbs antiquissima est omnium) incolas, maximum habetur iusurandum per Osiridem in Philis situm omnibus Osiridis partibus, ut retuli, præter pudenda, ibi sepultis. Ea quippe in fluuium a Typhone,

*procedentes ab omnibus
filio dicti, finis & Regio
macedonia.*

Osiris Compendia invenit.

*Osiridis in As
gyptum redi-
sus & certi-
tus.*

Isidis gesta.

*Isidis cum sacerdotibus
etca.*

Apis.

Memphis.

deus in primis iustus.

cum

D I O D O R I S I C V L I

12 cum nullus ex cædis conscientia illa penes se esse uellet, erant projecta. Ab Iside postea non minori honore, quam reliquæ partes, fuerunt sepulchro condita. Eius imaginem coli, sacraq; ei ac ceremonias pie ut Deo fieri docuit, nomen eius Dei præcipuum reddiñ atq; insigne. Quapropter Græci cum Orgia sacraq; Bacchi ex Aegypto transtulissent, huic quoq; portioni honores impen- derunt, eam in sacris ac ceremonijs Phallon appellantes. Ab Osiride uero atq; Iside, usque ad Alexandrum Macedonem, qui in Aegypto sui nominis ur- bem condidit, annorum dicunt amplius decem millia: ut uero quidam asse- runt, paulo minus tria ac uiginti millia extitisse. Qui Deum hunc tradūt The- bis Bœotiae & Semele & loue fuisse genitum, aberrare uidentur.

Orpheus. Orpheum enim, cum ad Aegyptios transisset, percepissetque apud eos sacra & mysteria Bacchi, esset autem amicus Thebanis, a quibus plurimo in honore habeba- tur, retulisse ad eos tradunt in ipsorum gratiam huius Dei originem. Plebem postea, tum ignorantia, tum ut Deus in Græcia ortus uideretur, libenter ea sa- cra ac mysteria suscepisse. Orpheum uero hanc generis & sacrorum originem

Cadmus. ea coniectura uolunt ad Græciam transtulisse, quod Cadmus ex Thebis Ae- gypti ortus, præter ceteros filios & Semelen suscepit, eam à quopiam corru- ptam, post septimum mensem peperisse infantem ferunt Osiridi similem: ne- que illum uixisse diutius, siue diis improbantibus, siue repugnante natura. Quod ægre ferens Cadmus, responso accepto, ut parentum iulta seruaret, in- fantem deaurauit, illiq; sacra instituit, ut esset argumentum illum ab Osiride natum. Ad louem insuper genus retulit: ut & Osiridis factum cohonestaret, & corruptionis infamiam demeret. Id causam præbuit Græcis, ut crederent Cadmi Semelen ex loue Osiridem peperisse. **Orpheu** postea, cui magna erat apud Græcos gloria, tum propter cantus suavitatem, tum propter sacra, ho- spitio acceptum à Thebanis ferunt, magnoq; in honore apud eos habitum. Hic cum ab Aegyptijs theologiam percepisset, antiquum Osiridis genus ad posteriores transtulit, inq; Thebanorum gratiam nouum constituit sacrificio rum ritum. Quod fabulis causam præbuit, ut louis ac Semeles filius Bacchus putaretur: homines uero partim inscitia, partim Orphei fama & opinione mo- ti, eum ut Græcum libenter suscepereunt Deum. Postea adhibitis poëtarum quas theatra comprobabant fabulis, certa est præbita huic generi fides. Dicūt autem in uniuersum Græcos, ut suos ac domesticos sibi vindicare insignio- res Heroas, ac deos, Deorum insuper colonias asserere ab se missas. Nam Hercu

Hercules. culem, qui genere Aegyptius fuit, cum sua uirtute perambulasset magnam or- bis partem, in Lybia columnam posuisse, cuius rei testimonium à Græcis ca- pere nituntur. Cum enim constet omnibus, Herculem adfuisse diis in bello, quod aduersus Gigantes gessere, ferunt nequaquam Gigantes ex terra digni ea potuisse ætate, qua Græci asserunt Herculem paulo ante bellum Troianum extitisse: sed potius, ut ipsi dicunt, in primo humani generis ortu. Ab hoce- nem plus quam decem millia ab Aegyptijs numerantur anni: a Troiae uero tempore minus quam mille ducenti. Eodem modo clava, & leonis pellis, antiquo Herculi conueniunt: quo tempore nondum erant arma adinuenta, sed fustibus homines iniurias propulsabant, ac ferarum pellibus tegebant pro ar- mis corpora. Et hunc quidem Louis filium, matrem incertam ferunt. Qui au- tem ex Alcumena genitus est, plus annis mille post exitit, ipse Alcaeus ab or- tu uocatus, cui post Herculis cognomen est inditum: non quod propter lu- nonem sit gloriæ adeptus, sicut matris ait, sed quia prisci Herculis institutum iunitatus, illius gloriam simul & appellationem obtinuerit. Atq; illorum dictis conuenit antiqua apud Græcos fama, uidelicet Herculem orbis monstra per domuisse: quid illi Herculi tribui nequit, qui fermè coævus temporibus Tro- ianis fuit, iam maiori ex parte, tum cultura agrorū, tum urbibus plurimis, tum uero hominū ubiq; inhabitantū multitudine domitis. Magis igit ea decent illum

illum Herculem qui prisca ætate fuit cùm homines infestarent à beluaris multitudine, in Aegypto præsertim, cuius nunc quoq; regiones desertæ sunt, & feris immanibus plena. Huius uerisimile est, ueluti patriæ misertum Herculem, eiusmodi feris occisis eam reddidisse hominibus colendam: eo quæ beneficio coelestium honore donatum. Ferunt insuper Perseum in Aegypto natum, atque Isidis genus à Græcis ad Argos referri, fabulantes lo in bouem fuisse mutatam. Sed uana est de his dijs opinio. Nam quidam Isidem, alijs Cererem, quidam Thesmophoram, alijs Lunam, nonnulli lunonem, alijs alio nomine appellant. Osiris uero tum Serapis dicitur, tum Bacchus, tum Pluto, tum Ammon, tum Iupiter. Alijs Pana eundem uocant. Multi existimant Serapium esse, quem Græci Plutonem putant. Asserunt autem Aegyptij, h̄i idem plurimum inuentricem ad morbos medicamentorum, & medicinæ arti admodum consultisse, eamq; immortalitate quoque potitam gaudere hominum cultu, inçp eorum ualetidine præcipue uersari. Quin etiam in somnis opitulatur palam eis quos censiterit dignos, tum ostendens suum numeri, tum erga gentes curandas beneficentiam. Signa horum esse dicunt non Græcas fabellas, sed opera certa. Omnis enim fermè orbis hanc deam colit propter manifestas eius morborum curas. Etenim in somnis illam dicunt non recte ualentium morbis auxilia præbere. Et qui eius monitis obtemperent, præter opinionem curari, etiam quorum medici salutem desperarint. Visu quoque aut alia quaçpiam corporis parte debiles, eius deæ numen implorantes, in pristinam ualetidinem restituuntur. Ab ea quoque medelam ad assequendam immortalitatem aiunt esse inuentam. Itaque Orum filium à Titanis insidijs interceptum, *Orum filius Aspollo* a m̄re Iside uite regi cum Titanis interfacto restituuntur.

ac p̄ aquam repertum, nō solum in lucem restituit, sed & fecit immortalem. Videtur autem ultimus iste deorum regnus, postquam pater Osiris fuit ad deos translatus. Orum dicunt Apollinem interpretari, ac medendi diuinitatiç artem à matre Iside edoctum, multum hominibus tum oraculis tum medelis attulisse utilitatis. Aegypti facerdotes à Solis regno usq; ad Alexadri regnum, quo in Asiam transcendit, annos computant ferè mille & uiginti. Fabulantur quoq; priscos illos deos regnasse annis amplius mille & ducētis, posteriores uero non minus trecentis. Et cum annorum numerus fide carere uideatur, conatur quidam, cum apud antiquiores nondum Solis motus notus esset, ad lunę cursum annum metiri. Ita cùm annus triginta diebus conficeretur, *Annus lunaris* > B. haud impossibile esse, quosdam annos mille ducentos uixisse. Siquidem nūc, cum duodecim conficiatur mensibus, plures centesimum excedunt annūm. Similiter & de his accidit, quos aiunt trecentos regnasse annos. Illi enim tunc quatuor mensibus annum conficiebant secundum tria tempora, a statē uidelicet, uer, ac hiyem: quæ causa fuit, ut quidā Græci annos uocant Horos, quasi tu dicas, anni tempora, & annales Horographias. Scribunt insuper Aegyptij, Isidis ætate multicorpores fuisse quosdam, quos Gigantes Græci dixerē, *Gigantes multicorpores.* ipsi uero eos monstrificè in sacrī ornant, faciuntq; ab Osiride uerberari. Sunt

qui hos existiment è terra genitos, recenti adhuc prima animatissima generatione. Alij robore corporis cæteris ualidiores, cùm multa præclara edissent opera, multi corporum nomen à facto sortitos affirmant. Multi existimant, cum loui, Osiridiq; dijs bellū intulissent, omnes pereemptos fuisse. Lege quoque Aegyptij præter communem cæterorum hominum morem sanxere, fas esse sororem à fratre uxorem capi: exemplo Isidis moti, quæ fratri Osiridi nupisset: eoq; mortuo & iurasset illa amplius non nubere, & uiri mortem ulta, iusto imperio regnasset, plurimum etiam de genere hominū suis in eos beneficijs merita. His de causis plus honoris ac dignitatis reginæ q; regi impeditur. In priuatis quoq; mulier uiro dominari dicis, profitentibus in dotis confectione uiris omnib. esse uxorū arbitrio parendū. Haud uero inscius sum, à nonnullis scriptorib. tradi horū deorū sepulchra in Nysa Arabia sita: à qua Nyseum Bacchum

*Perseus**Orum filius As**pollo a m̄re Iside uite regi cum Titanis interfacto restituuntur.**Annus lunaris* > B.*& quadrimestris.**stris.**Gigantes multicorpores.**Lex Aegyptiorum.**uxori in uia**ros imperium.**Bacchum*

*Epitaphia Isi-
dis & Osiri-
dis.*

*t alias, anti-
quior.*

*Zelus & regnum flum. a latis
gloriundi.*

*Circumcisio apud gen.
lud. e. c. m. i. n. f.*

Danaus.

*Iudei.
circumcisio.*

*Attice urbis
civium tres
classes.*

Petes.

Erechtheus.

Bacchum appellant, esse autem utrique dicatam columnam sacris sculptam litteris tradunt: inq̄ columnā Iliidis hæc scripta esse:

Ego Iis sum Aegypti regina, à Mercurio erudita. Quæ ego legibus statui, nullus soluere poterit. Ego sum uxor Osiridis. Ego sum prima frugum inuentrix. Ego sum Ori regis mater. Ego sum in astro Canis resplendens. Mihi Bubastia urbs condita. Gaudete gaudete Aegypte, quæ me nutristi.

In columna Osiridis hæc scripta dicuntur:

Mihi pater Saturnus deorum omnium ultimus. Sum uero Osiris rex, qui uniuersum peragrai orbem usq; ad desertos Indorū fines. Ad eos quoq; profectus sum, qui Arcto subiacet, usq; ad Histri fontes. Et iterū alias quoq; orbis adij usq; ad mare Oceanum partes. Sum autē Saturni filius t̄ gradissimus, germen ex pulchro & generoso ortum: cui nō semen genus fuit. Neq; ullus eit in orbe ad quem non accesserim locus: docens omnes ea quorum inuentor fui.

Hæc tantum in columnis legi posse affirmant: alia (quæ plurima sunt) tempore esse corrupta. Et de his sane quæ in sepulchrī extant, consentiunt ferè omnes. Nā quæ sacerdotes condita in arcanis habent, nolunt, ut ueritas ignota sit, ad multos manare: pœna ijs adiecta, qui ea in uulgas proderent. Tradūt in super plures Aegyptij, ab eis colonias per uniuersum orbem deductas. nam in Babyloniam colonos traduxisse Belum Neptuni uolunt, Libyēs filium: qui sedem apud Euphratem cum elegisset, sacerdotes (hos Chaldæos Babyloniū uocant, qui more Aegyptiorum astra obseruarent) physicos etiam, astrologie qui dediti essent, instituit. Ferūt etiam Danaum ex Aegypto profectum, antiquissimam ferè urbium Græcia Argos cōdidisse: Colchorum quoq; gentem, qui in Ponto sunt: Iudæos insuper, qui Arabiam inter Syriamq; cōsedere, ab ipsis testantur transmigrasse. Quapropter & apud has nationes antiquo more circumcidit pueros, ab Aegypto ea consuetudine traducta. Quin etiam Athenienses colonos Saitarum Aegyptiæ gentis esse eo afferere nituntur, quod soli Græcorum urbem appellant & sv, translata appellatione ab Aegyptiæ urbis vocabulo. Præterea ciuitatem Atheniensem eandem ordinationem ac partitionem habuisse cum Aegyptia in partes tres distributa. Et primum quidem gradum fuisse nobilitū: qui præ ceteris doctrinæ dediti, maiore honore digni habebantur, in ea re sacerdotibus Aegyptijs persimiles. Secundū, eorum quibus agri erant assignati, ut armis intenti essent pro patriæ defensione: illis similes, qui in Aegypto agros tenentes, milites ad bellum subministrant. Tertius, plebis erat, atq; opificum, qui artibus mercenarijs intenti, necessarias operas præberent. ordo ab Aegyptijs sumptus. Fuisse & Aegyptios quosdam Atheniensium duces. Petem enim Mnesthei, qui ad Troiam militauit, patrem, cum esset Aegyptius, postmodum Atheniensium ciuem & regem factum fuisse. Eum duplicitis naturæ extitisse aiunt: quoniam duplicitis politiæ, Græce scilicet & Barbaræ, quarum alteram partem feret, hominis altera, particeps fuerit. Similiter & Erechtheum tradunt Aegyptiū genere, Atheniensibus imperasse: cuius rei hæc afferunt argumenta. Cum maxima siccitas omnes ferè orbem præter Aegyptum peruersisset, ex qua ingēs frugum, hominumq; pernicies secuta est, attulisse ex Aegypto dicunt Erechtheum, propter cognationem, Atheniensibus frumentum: obq; id beneficium eis regem constitutum, qui sumpto regno, docuerit eos ceremonias ac mysteria Cereris Eleusinæ ab Aegyptijs translata. Eam quoq; deam his temporibus coœuam, Athenas frumenta comportasse dicunt, & ferere denuo triticum docuisse. Athenienses regnante Erechtheo, cum omnes terræ fructus siccitas absuipisset, Cererem præsentem frumento eos iuuuisse: sacra insuper & mysteria eius deæ tunc in Eleusina suscepit, quæ eadem & penes Aegyptios celebratur. Nam & Eumolpides ab Aegyptijs sacerdotibus traducti sunt, & à pastophoris præcones. Solos ex Græcis Athenienses per Iisdem iurare, forma, moribusq; Aegyptijs similes,

miles, pluraq; alia his similia magis ambitiosè (ut mihi quidem uidetur) quam uerè afferentes, de hac colonia contendunt propter gloriam ciuitatis. In uniuersum autem plurimas colonias affirmant Aegypti à suis maioribus ad uaria orbis loca, tum propter amplitudinem regum, tum propter hominum multitudinem traductas: de quib; cum neq; certis uestigij, neq; scriptorum testimonio constet, indignas existimauimus quæ literis mandarentur. Sed haec tenus de his quæ theologi Aegypti tradunt. Nunc de situ eius, deq; Nilo, ac ceteris memoratu dignis dicendum.

D E S I T U A E G Y P T I , E T Q V A E D E R I
lo mira dicantur. Cap. III.

A Egyptus ferme ad meridiem sita, tum quia ipsa natura munita est, tum regionis amoenitate ceteris uidetur regnis excellere. Ab occidente desertum tutatur: & sylvestris Libyæ pars in longum protensa, non solum aquarum inopia, sterilitateq; rerum, difficulti aditū, sed & admodum periculoso. A' meridie tum Nili cataractis cingitur, tum montibus ei contiguis. A' Troglodytis enim, extremisq; Aethiopie finibus, stadijs quinque millibus & quingentis, neq; facile nauibus fluuius est peruius, neque adiri itinere terrestri potest, nisi aut à regibus, aut magno quodam preparato ad uitium commeatur. Ab oriente uero tum fluuius munita est, tum deserto latissimi campi Barathra appellati. Est enim Syriam inter Aegyptumque palus admodum profunda, quam Seruoniam dicunt, latitudine omnino angusta: longitudo supra ducenta stadia protenditur. Locis inscijs pericula insperata afferuntur, in arctum enim cōtractam, arenæ cumuli circumstant, qui Notis uentis agitati, in aquam deferuntur, adeò arena densa, ut immixta aquæ continens uideatur, neq; facile terra sit, an aqua, discerni queat. Quo sit, ut multi ignota loci natura, neq; uiam edocti, à uia aberrantes cum omni exercitu absorpti sint. Nam arenæ, quæ eminus stare ut continens uidetur, ingressi, labuntur longius: neq; deinde rapitis gurgite, regrediendi aut emergendi facultas datur. Limo enim demersi, nullam sperant salutem, cū eniti, aut uti uiribus nequeant, sed absorbant in profundum ab arena aqua circumfusa, cum ueluti limus neq; pedibus, neq; nauibus sit peruius: quæ res Barathri cognomē dedit. Et hęc de tribus, quibus Aegyptus munitur partibus dicta. A quarto latere mari clauditur importuoso, & quod difficilem præbeat euntibus accessum. Nam à Parætonio Lybiæ lopen usq; quæ est in Syriae sinu, stadijs ferè quinq; millibus nullus nauigantibus, excepto Pharo, tutus est portus. Loca sunt præterea per uniuersum littus stagnatia, atq; ignota nautis. quo accidit, ut maris se fugere pericula existimantes, tanquam in tutu ad littus directis nauibus, de improviso stagnis inhæreant, omni euadendi spe sublata. Quidam cum præuidere cōtinentem nequeant (regio enim omnis plana ac depressa est) hi quidem ad stagna ac palustria loca, alijs deserta deferuntur. Aegyptus igitur his locis redditur tuta. Forma eius oblonga, nam maritima ora duo millia cōpletebitur stadiorum: mediterranea uero, stadia circiter millia sexaginta. Olim numero hominum omnes ferè orbis gentes superauit, neq; nunc quoq; alijs nationibus multitudine cedens. Oppida insignia, urbesq; priscis temporibus, ultra decem & octo millia fuisse in Aegypto, libri sacri continent. Ptolemæi Lagi tēpore amplius tria millia, quæ & uisq; ad nostram ætatem perdurāt, annumerata sunt. Vniuersi populi numerū fuisse antiquitus septies decies centena millia; nunc haud pauciores esse ter decies centenis millibus tradunt. Hęc extitit causa, cur tradant priores Aegypti reges, magnis mirandisq; operibus à se multitudine hominum cōstructis, immortalia gloriæ suæ monumenta reliquisse. Sed de his posterius scribet diligenter. Nunc Nili naturam, regionumq; quas interfluit, sitū & proprietatem per-

Theologi Aegypti.

Egyptus grecis locis
formata redactus habet.
Oppida. 18000 olim existit
in oppidis in Egypto
πόλεων οικίας.

ποτηρια. Aegyptiaci chinc
panko post multitudine.

D I O D O R I S I C V L I

16

De Nilo. tem persequamur. Nilus à meridie ad septentrionem fertur, ortus ex fontibus in extremis Aethiopiæ finibus: ad quæ loca (deserta enim sunt) propter æstus intemperiem nullus aditus fuit. Maximum omnium flumen, cum per uarias pluresq; feratur regiones, magnos flexus facit, quandoq; ad orientem & Arabiam, quandoq; ad occidentem & Lybiam fluens. Eius decursus ab Aethiopiæ montibus usque ad mare, stadia duodecim ferrè millia cum eius flexibus cōpleteatur. Facit aut insulas in Aethiopia cùm plures alias, tum maximè una insignem, nomine Meroëm: ubi duorum & uiginti stadiorum latitudinem habet. Ab inferioribus uero locis arctior est, cursu eius in duas partes diuiso. Harum unam quæ in Libyam defluit, ualæ profundæq; absorbent arenæ. Quæ contrà in Arabiam fertur, in paludes ac stagna ingentia, quæ circum uariae inhabitant gentes, flectitur. Aegyptum ingressus, alicubi decem stadiorum, alicubi pauciorum latitudine, non recto cursu uarios flexos agit, nūc orientem, nunc occidentem uersus, quandoq; in meridiem cōtrario delatus cursu. Sunt montes ab utraq; fluuij parte protensi, conuallibus & angustis præcipitijs interiectis: in quæ magno impetu lapsus, rursus tanquā ui repulsus per campos funditur, ad meridiem spectans, t usq; ad locum Efficanum nomine: & naturalem deinceps repetit cursum. Tam insignis fluuius, solus omnium absq; fluctibus quietus est & tranquillus, præterquam cum fertur inter cataractas. Locus est latitudine stadiorum decem, acclivis, præcepis in angustū, clausus inter conualles: ubi frequentia saxa scopulis similia aquam magna uertigine mirabilic; allisam reflectunt, inq; contrarium cursum spumis agunt redundatibus. Quæ res stuporem aspicientibus præbet. Est enim ita uelox hoc in loco aquæ, decensus, ut sagittæ similis uideatur. Cum uero augetur aquarum incremēto Nilus, aqua supereminente scopolis, quidam per cataractas nauibus uento cōtrario descendunt: ascendendi nulla est facultas, ui fluminis omne hominum ingenium superante. Cataractæ plures sunt, sed maxima in Aethiopiæ atq; Aegypti finibus sita. Complectitur fluuius insulas plurimas, sed præcipuam Meroën, in qua est urbs insignis insula nomine, quam Cambyses condidit, à matre eius denominata. Huius insula forma scuti persimilis, magnitudine superat ceteras Nili insulas. Patet enim lōgitudine stadiorum tribus millibus, latitudine mille. Vrbes in ea sunt plures, sed caeteris nobilior Meroë, à cuius uno latere Libyam uersus plurimi arenæ cumuli, ab altero ad Arabiam posito præcipitia montis insulam cingunt. Effodiuntur in ea aurum, argentum, æs, ferrum. Hedenum insuper fert, lapidum multiplex genus. Tot autem Nilus insulas continet, ut fermè sit incredibile. Nam præter eum locum quæ à forma loci appellant Delta, ferunt alias quoq; in eo insulas circiter septingētas esse: harū quasdam ab Aethiopibus incoli, miliumq; in eis seri. Quasdam serpentibus ac cyanocephalis, uarijsq; feris sylvestribus infestas, ac propterea accessu difficiles. Nilus in Aegypto in plures scissus partes, eam formam quam Delta dicunt, efficit. Profundiorem fluuium reddit maris ingressus, septem ostijs in pelagus delatum. Horum primum ad orientē uergit, quod Pelusiacum uocant: secundum Taniticum, deinde Mendeticum uocant, Phatniticum, Sebenniticum, Bolbitinum: ultimum Canopicum, à nonnullis Herculeum nominatum. Sunt & alia ostia manufacta de quibus scribere nihil necesse est. In eorū quoq; urbs sita est diuisa flumine, pōtibus ab utraq; parte exitus & custodijs munita. Ab ostio Pelusiaco fossa est opere sumtuoso ad Arabicum sinum ac rubrum mare ducta. Hanc primum à Nechao Sammatychi filio agi cœptam, Darius Persarum rex perfidere aggressus, imperfectam reliquit: admonitus à quibusdam, si locus interiacens effoderetur, fore uti Aegyptus omnis, cum mari rubro esset depressior, ab aquis mergeretur. Secundus postmodum Ptolemæus illam per fecit, opportuniōri loco fossam summa arte efficiens. Hanc cum nauigare cuperet, aperiebat: eam rursus cum usus esset, claudens. Flumen quod in fossam defluit,

Insulae Nili.**Tiφ' inaxiū****τοπογραφία****θεού.****Cataractæ****Nili.****Nilus inter fluuij****fluvius q; est stadiis****inueniens.****ut uelox aquæ Xiba et curu-****so.****Nilus principia inter Meroë.****plures Nili insulae existent.****contulit Cambyses.****Nilus extallens curu-****nilus hujus abundans.****Delta.****Ostia Nili.****soporu****Nechao Sammatychi****filii.****ostium 249.**

defluit, à nomine authoris Ptolemaeum uocant. In exitu urbs condita est, Arsinoë appellata. Illud quod Delta diximus, simile Siciliæ formæ, ab utroq; late-
re continet stadia septingenta & quinquaginta: à mari uero stadia mille trecen-
ta. Ipsa insula pluribus fossis manu factis diuisa, agros habet fertilissimos Ae-
gypti: circumdata enim flumine, atq; irrigata fluui incremento magnam uim
limi affuderit, tum cura incolarum, terram omnem quadam maxima ab Ar-
chimedē Syracusio adiuventa, quam à figura cochleam dixeré, irrigantium,
multiplici fructu copiosa est. Nilus etiam leniter fluens, cum multa uarietate
terram secum ferat, quibusdam in locis humilibus paulum stagnans, regione
fructiferā fertilem efficit. Radices in ea multifariam nascuntur, gustu uarietate
fructum & olerum natura, quæ multum tum egenis conferunt, tum infirmis
ad ualeitudinem. Non solum uero cibos uarios affatim præbet ad saturitatem
egentibus, sed alijs quoq; necessarijs ad uitam rebus non parum confert adiu-
menti. Loton præterea fert plurimum, ex quo panem conficiunt ad uictus ege-
statem. Ciborum quoq; quod fertilissimum est, fert eam quam appellant Ae-
gyptiam fabam. Sunt & arborum plura uariaq; genera, quarum quedam Per-
seæ dicuntur, cibus dulcedine præstans, à Persis ex Aethiopia allatus, quo tem-
pore Cambyses ea loca subegit. Sycomororum uero aliæ mora ferunt, aliæ fru-
ctum sicibus similem: quem cum toto fermè anno præbeant, non parum ad-
iuventi uulgò esurientibus præstant. Mala, quæ Myxaria dicuntur, circa Nili
ostia nascuntur: quæ quoniam suauia sunt gustu, tragematis præbentur loco.
Conficiunt quoq; ex hordeo poculi genus Zythum nomine, haud multò in-
ferius sapore uini. Utuntur etiam pro oleo ad lucernarū usum, liquore expre-
so ex planta quam Cycam uocant. Plura insuper fert alia Aegyptus uictui ho-
minum utilia, quæ singulatim persequi longum esset.

*Animalia Nilus compluta nutrit forma dissimili ac natura: sed duo præci-
pua, quæ admodū inter se differunt, Crocodilum & equum: horū Crocodilus ex minimo in immensum animal euadit. Nam cum oua eius anterinis similia existat, ex his genitus pullus ad sedecim cubitorum magnitudinem excrescit. Longitudine uirtus hominem æquat, lingua caret: corpus mirabiliter natura mu-
nitum. Nam dorsum eius uniuersum squamosum est, duritie præcipua: ex utroq; oris latera dentes habet perplures, in queis duo maximè eminent. Non solum homines comedit, sed & cætera terrestria animantia fluminis appropin-
quantia unguibus grauiter discerpit. Morsu est aspero, tetroq; ut quod denti-
bus lacerat, nunquam sanetur. Capiebatur priscis temporibus hamis recenti
carne apposita: nunc quandoq; reti ualido, prout & quidam pisces: quandoq;
instrumento ferreo ex cymba ad caput injecto. Eorum ingens est multitudo
in flumine & stagnis propinquis, tum quia fœcunditate excedit (singulis enim
parit annis) tum quia perraro capitur. Nam & à quibusdam accolaram ut Deus
ueneratur, & externis est inutilis labor, ob carnes esui malas. At illorū fœcun-
ditati natura salubri remedio obstitit. Animal caniculo persimile, Ichneumon
(nam iuxta flumen belua parit) oua eius inquirens conterit: quodq; dictu mirabile est, neq; oua comedens, neq; ulla sua utilitate, sed natura duce, ad neces-
sariam quandam mortalium commoditatem.*

*Equi uero, quem uocant, magnitudo haud minor cubitis quinque, quatuor pedibus, ungula more bouis fissa. Dentes ex utroq; latere tres habet: ultra reliquias, tuncq; deficiuntur, quas feras eminentiores aures, caudam, uocem, equis similem: reliquum cor-
pus haud dissimile elephanto. Pellis est ultrà quam ceteris beluis durissima.
Aquatilis ac terrestris bestia, die quidem in imis aquis latet: noctu in terram
egressus, tum frumenta depascitur, tum foenum, destruens passim propinquas
agrorum meses. Fœcundissimum prole animal, ut quod singulis annis pari-
at. Capitur arte quadam hominum illos telis appetentium. Cum enim appar-
tent, circumstant undiq; homines, uulnerantq; telorum quæ alligant funibis*

iactu, laxantibus quo ad exanguis factus capiatur. Carnibus est durissimis, & ad digerendum difficultissimus. Interiora omnia inutilia ad uescendum.

Piscium copia.

Nilus facundam Aegyptum reddit.

numentum qd Solsticio usq ad agnoscium.

Fertilitatem quantum Nilus inferat.

Agriculturam apud soles Aegypti minima labor.

Nilus pro ratis illuminans agmina habens.

Egypti Nili redundantis tempore statu.

Nilus incrementum obseruatio.

Nilus futura unde nascit.

De causis incrementorum Nili.

Variorum autrum de Nili in antiquis opiniorum res.

utors quare aberiant.

Ptolemaeus primus cum Xan-

cim Aethiopiam ingressus.

Præter has belas uarias ac multiplex piscium genus *Nilus* affatim præbet,

usui non solum eius regionis incolis, sed externis quoque, ad quos saliti deferuntur.

Vtilitate commodisq; cæteros orbis fluvios excellit. Incrementum eius à

Solsticio incipiens æstiuo, usq; ad æquinoctium, semperq; nouum limū secum uichens, rigat tum cultas regiones, tum incultas, quanto tempore uelint agricola.

Aqua enim leniter fluente, facile eam paruis aggeribus arcet, inducūtq; pro cominodo terra. Tantam uero fertilitatem infert, & agri colendi facilitatem, ut cum seuerint, aut oves introducant in campos ad conculeanda iacta le-

mīna, aut aratro leui terrā subducāt: neq; nisi quatuor aut quinq; exactis mē-

libus ad messiem redeūtes, breui tempore uberrimos fructus absq; magna im-

pensa labore reportent. Alibi agricultura magno labore exercetur, ac sum-

ptu: soli Aegypti minima impēla, labore tenui fruges fertiles auferunt. Vine

quocq; eodem rigatæ modo, uino abundant: Terra inculta pecori ad pastū reli-

cta, adeo exuberat herbis, ut oves bis in anno pariant, bisq; præbeant lanam,

Incrementum Nili aspicientibus, uidetur admirabile, incredibile audientibus.

Solus enim inter reliqua flumina adeo æstate crescit, cùm decrescant cætera,

ut totam inundet Aegyptum. Hyeme minuitur, cùm reliqua augeantur. Est

Aegyptus plana, & campestris: cumq; urbes, uici, agricolarum mapalia agg-

ebus munita, aquæ inundationē deuident, tanquam Cyclades apparent alpi-

cientibus. Terrestres heluae omnes quæ in campis remanent, suffocant aqua:

quæ euadunt, ad altiora configiunt loca. Pecora inundationis tempore in sta-

bulis reclusa nutruntur à colonis, ad id antea præparato pastu, uulgas remis-

sis operibus rusticis otiosum epulis indulget, ac uoluptati. Quoniam autem

plurima cura molestiaq; urgebat accolas Nili inundatio, excogitata est in Mē-

phi quadam incrementi mensurādi à regibus obseruatio. Nam quibus id ne-

gotij demandatum est, per epistolas urbibus uicisq; significant, quot cubitis

quotue digitis fluvius auctus sit, & simul quo tempore cœperit decrescere:

hoc modo uacuus redditur à solitudine populus, incrementi magnitudine,

decrementoq; notis, ubertatemq; futuram euestigio ab inundationis modo,

notatis prioribus temporibus noscit. Occulta inundationis huiusmodi causa

multos dubitare, tum philosophos, tum historicos, ac uaria sentire compulit.

De qua re paucis disseremus: ut neq; modum excedat historia, neq; ab omnibus adeo quæsita agitataq; res relinquatur intacta.

De causis in-

crementorum

Nili.

De Nili incremento, de eius fontibus, de ostijs quibus descendit in mare, deq; rebus alijs quibus maximus omnium quæ in orbe sunt, à ceteris differat, quidam scriptorum nihil ausi sunt tradere, licet quandoq; etiam de paruis tor-

rentibus copiose scripserint. Alij causas reddere conati, procul à uero senserūt. Nam qui Hellanici, Cadmicq; & Hecataei ætate fuerunt, omnesq; prisci illi scri-

ptores ad fabulas declinarunt. Herodotus, qui multarum conscripsit historiā

rerū, causam reddere uolens, sibijsl repugnat. Xenophon, Thucydides, quo-

rum historiæ ueritas comprobatur, Aegypti loca minimè attigerunt. Epho-

rum autem ac Theopompum, præ ceteris hæc scrutatos, deseruit ueritas.

Aberrarunt uero omnes, non negligentia, sed regionum situs ignoratia. Nam

prisci usque ad Ptolemæum Philadelphum temporibus nulli. Græcorum,

nedum Aethiopiam, sed ne Aegypti quidem montes (ita difficiles aditus, pe-

riculosi) admodum ad Aethiopiam erant) transcenderunt. Ptolemæus pri-

mus omnium cum Græcorum exercitu Aethiopiam ingressus, diligenter de-

situ earum partium scrutatus est. Itaq; locorum inscritia, errandi materiam pri-

scis scriptoribus præbuit. Nili fontes, locaq; ex quibus fluit, nullus ad hoc tem-

pus scriptor neq; uidisse se dicit, neq; audisse ab alijs qui se assererent aspexi-

se: ex quo res ad opiniones & coniecturas peruenit. Aegyptij sacerdotes, ab

Oceanō

RERVM ANTIQVARVM, LIB. I. 19

Oceano, qui orbem circuit, Nilum habere principium ferunt: nil afferentes certi, sed incerta incertis inuiolentes, eaçq; dicentes, quæ plurima indigeant si de. Trogloditæ, qui propter æstum loca incolunt eminentiora (Vulgus utilius appellat) aiunt loca aquosa esse, è quibus coniçit propter plurimos eius regionis fontes in unum confluentes Nilum effici. Meroen uero insulam habitantibus, quorum opinio, cum sint eis locis propinquiores, uerisimilior debet uideri, adeo Nili ortus est incertus, ut ipsum Astapon, id est, oriam exte nebris aquam uocent. Ita Nilum à locorum inficitia cognominarunt. Nobis autem proprius uero esse uidetur, quod procul ab omni figura est alienum. Haud tiro ignoramus, Herodotum, qui Libyam quæ ad orientem, quæ uè ad occidentem uergit, interfluere Nilum scribit, arbitrari eos quos Nasamones dicunt, diligentius Nili ortum esse scrutatos: ideoçq; tradere, ex stagno quodam ori, perç Aethiopiam ferri. Verum neçq; in hoc Libyis, quamuis uerum sequi trideantur, neçq; scriptori incerta afferenti fides est adhibenda. Sed quoniam iam satis de fontibus cursuq; Nili scripsimus, deinceps causas incremen ti discutiemus.

DE CAVSA INVNDATIONIS NILI, ET QVID
de illa tum historici, tum philosophi sentiant, eorumq; contra
dictiones. Cap. IIII.

THales, qui sapiens inter septem est annumeratus, tradit, spartantibus Ete- *Opinio;*
suis Nili cursum à mari reprimi: eoçq; aquis excrescentibus; Aegypti, quæ i *Thales.*
plana est & humilis regio, inundationem sequi. Quæ ratio quamvis non nihil
uideatur afferre, tamen facile redargui potest. Nam si id uertum esset, fluij omnes flantibus *opinione et subiecto.*
Etesijs simili augerentur incremento: quod quia minime accidit
in reliquis orbis partibus, alia causa uerior quærenda est. Anaxagoras physi- *2. Anaxagora;*
cus incrementi causam dixit esse niuem in Aethiopia liquefactam. Quod & *et Euripides;*
eius discipulus Euripides uidetur sentire, scribens Nilum excrescere cum Ae-
gypti liquefunt niues. Quæ ratio facilius potest refelli, cum palam sit omni-
bus, propter caloris intēperiem, in Aethiopia niuem non esse: nā omnino non
est in eis locis, præsertim circa Nili decursum, gelu aut omnino hyems. Quod
si quis in Aethiopia esse niuiss copiā contēdat, tamē conuincitur falsam eam
causam uidēri. Nam flumen omne niuibus excrescens, aura frigidam, aëremq;
crassum reddit. At solum omnium Nilus neçq; nebulas, neçq; auram frigidā gi-
gnit. Herodotus Nilum ait ipsa natura esse talem, qualis sit incrementi tempore: *3. Herodoti opinio;*
hyeme uero solem ad Libyam delatum, attrahere ad se humorem, ob eamq;
rem præter naturā eo tempore flumen decrescere: æstate uero abscedente uer-
sus Arctum sole, tum Græcia, tum similiū locorū fluijios arescere, minuitq;. Non
esset igitur quod de Nilo fertur, admirandum, si æstuio crescit tempore,
diminuitur hyeme. Verum si hoc Nilo accidat, ut solis æstu hyeme humiditas
atrahat, & in reliquis quoçq; Libia fluijios id contingere necesse esset, ut hyeme
arefacto humore diminuantur. Quod cum procul a uero sit, certè scriptoris er-
ror palam deprehenditur. Etenim Græcia, non quia longius absit, augmentum
hyeme flumina: sed propter pluuias frequentes: Democritus Abderites non *4. Democriti opinio;*
meridionali niue aquarū augmentū fieri dicit, sicut Euripides Anaxagorasq;
sensere, sed septentrionali. Niuum enim coaceruatam magnitudinem in Bo-
reæ regionibus ait brumæ congelatam tempore, æstate liquefcere: ideoçq; ele-
uatis sursum vaporibus, multas densasq; nebulas circa montana, tolli cacumina:
na: quæ ab Etesijs ad altissimos, quales in Aethiopia sunt, montes delatae, dein
de in pluuiam uersæ, magnos efficiant imbræ, quibus Etesiarum tempore Ni-
lus augeatur. Hæc opinio facile rejci potest, si, quo tempore flant Etesiæ, per-
pendas. Incipit enim crescere Nilus solstitio æstuio, nōdum flantibus Etesijs.

Ingenium sc̄ientis q̄n laudan²⁰ cum.

Ethiæ uocatæ flent.

Ethiæ sentia improbatum.

Aethiæ raro aut tamen s̄unt
na nō sufficiunt.

Mæander fluens.

Ephorus in paucis ueris.

Tres oris partes

Aquarum Nili dulcedo.

Memphitica sententia si
bulgo.

Quid agendum pro conatu
aliquid affirmant?

Aqua dulcedini aquarum
Nili memphitica relata:

DIO DORI SI C V L I

Cessat autē æquinoctio autunali, iam olim his uētis quiescētibus. Quādo igit̄ ratio opinionē superat, laudandū est ingenii scribēris, sed haudquāq; adhibēda fides. Praetereo, quod palām est, nō magis ab Arctoflare Etelias, q̄ ab Hespero. Nō enim Boreas, aut septētrionales uēti, sed qui ab æstiuo occidēte flāt Etelias uocatur. Dicere autē hoc maxime circa Aethiopiac montes cōtingere, nō solū improbandū est, sed etiam non credendū. Ephorus recentiore cauīam persuadere conatur, plurimū tamē à ueritate remotā. Ait enim, Aegypti terrā omnē Nili inundatione exaggratā, raram aridamq; natura esse, in qua terræ hiatus maximis diuersisq; in locis existant. Ideoq; hyeme humiditatem omnē attrahere, atq; in se continere, quam æstate ueluti iudorem quendam, quo flumen augetur, emittrat. Sed hic author nō solū uidetur Aegypti loca naturamq; nescisse, sed ne eos audisse quidem qui scirent. Nam si ex ipsa Aegypto Nilus incrementum suscipere, nequaq; in superioribus inundaret per taxa & dura loca fluens. Atqui amplius lex millibus stadiorum ex Aethiopia delatus, eodem est, quo anteç; Aegyptū ingrediatur, incremento. Præterea si Nili cursus humilior esset raritate terræ à flumine superinducte, impossibile uideretur, hiatus qui in superficie forent, tātam aquarum uim absorbere potuisse. Itē si Nili decursus humilior terra superinducta foret, superiores terræ hiatus esse cōtingeret: a quibus impossibile foret tantum aquæ manare. Si uero superiorem tevet fluvius locū, haud est possibile, ex locis depressionibus concavisq; sursum ferri aquarum cursum. Quis unquā crederet fieri posse, ut humores qui ex raritate terræ affluerent, tantum incrementum flumini adderent, ut unita ferme Aegyptius inundaretur. Prætereo hanc rationem, in raritate terræ exaggratæ tantum aquæ contineri, mendacem deprehendi palām posse. Mæander quippe fluvius plurimum terræ attulit Asiae regionibus, per quas fluit: in quo nil simile Nili incremento conspicitur. Simili modo & in Acarnania Achelous, Cephisus in Boeotia à Phoecis descendens, non parum eis oris terræ superaddidere, quæ colī posset. Ex quibus manifestè deprehendit scribentis error. Itaq; nullus ab eo ueritatem requirat, uidēs eum in paucis uera sensisse. Quidam in Memphis philosophantes, rationem huius incrementi reddere contariunt, magis que non reprehendi, quā quæ probari posset. Nam orbem in parteis tres diuidentes, unam esse aiunt quam nos incolamus, alteram huic contraria sitam, tertiam in Thebis inhabitabilem, solis ardore adustam. Si ergo Nilus hyeme cresceret, certe nostra zona ortum haberet, cūm eo tempore apud nos pluat maxime. Verū cum æstate augeatur, uidetur simile uerū in zona nobis opposita hyemem esse, eoq; ingentem aquarum uim eo tempore manantem, incremento causam præbere. Hāc ob rem nulli ad fontes Nili accessus patēre tradunt, quoniam in opposita zona ortus, per terram inhabitabilem fluat, cuius rei testis sit aquarum Nili precipua dulcedo: cūm per loca sole adusta decurrat: quod causam præbet ut dulcedine cetera exuperet flumina, tanquam caloris natura eum saporem flumini præstante. Sed huius sententiae depulsio in prōptu est. Impossibile enim uidetur, ex opposito nobis orbis flumen, si quidem terra rotunda existet, ad nos sursum ferri. Si quis enim ita rem fieri audacius contendat, natura ipsa rerum repugnabit. Omnino enim illi non refelli possent, loca deserta inultaq; interposuere, ne eorum sententia manifesto argumento impugnaretur. Sed æquum est, qui aliquid pro comperto affirmant, aut rem ipsam suæ sententiae afferre testem, aut eam ex concessis principijs probare. Nam quo modo inter omnes fluvios Nilus ex illo orbe ad nos solus fertur, ita reliqua quoq; flumina, quemadmodum in hoc orbe contingit, ab eo fluere merito deberent. Dulcedinis uero fluij causa quā afferunt ratio ne penitus caret. Si enim caloris æstu decoctus fluij dulcedinem sortiretur, nequaquam gigneret animantia, neq; uarias piscium aut ferarum species contineret. Aqua enim omnis à natura ignis mutata nequaquam generat. Cum autem